

KMETOVOALEC.

Ilustrovan gospodarski list.

Uradno glasilo

c. kr. kmetijske družbe za vojvodino kranjsko.

»Kmetovalec« izhaja 15. in zadnji dan v mesecu ter stane 4 K, za gg. učitelje in ljudske knjižnice pa le 2 K na leto. — Udje c. kr. kmetijske družbe kranjske dobivajo list brezplačno.

Inserati (oznanila) se zaračunajo po nastopni ceni: Inerat na vsi strani 90 K, na $\frac{1}{2}$ strani 60 K, na $\frac{1}{3}$ strani 30 K, na $\frac{1}{4}$ strani 15 K in na $\frac{1}{8}$ strani 8 K. Pri večjih naročilih rabat. Družabnikom 20 %, popusta. Vsaka vrsta v „Malih naznanilih“ stane 30 h.

Vsa pisma, naročila in reklamacije je pošiljati c. kr. kmetijski družbi v Ljubljani, Turjaški trg štef. 3.

Ponatisi iz »Kmetovalca« so dovoljeni le tedaj, če se navede vir.

Št. 19. V Ljubljani, 15. oktobra 1916. Letnik XXXIII.

Obseg: Naznanila kmetovalcem. — Zaseženje grozdnih peček ali pelkov. — Nakupovanje korenin od pirnice. — Vojne nãredbe. — Vprašanja in odgovori. — Kmetijske novice. — Družbene vesti. — Uradne vesti c. kr. kmetijske družbe kranjske. — Tržna poročila. — **Inserati.**

KMETOVALCI!

Naše hrabre armade na bojiščih in vse prebivalstvo nujno potrebujejo

moke in kruha, ter mleka, masti in mesa.

Sveta domorodna in častna dolžnost vseh kmetovalcev je, dobrovoljno pomagati kolikor le mogoče, da bo prebivalstvo cele države zadostno in pravočasno preskrbljevano z najvažnejšimi živili.

Vse pridelano žito je takoj omlatiti in jesensko obdelovanje je pravočasno in v polni meri izvršiti, da se ne posreči zločinski načrt naših sovražnikov nas izstradati, in mi potem z vso pravico in ponosom slavimo *smago kmetskega dela nad sovražno nakano.*

Tudi vse druge kmetijske pridelke, zlasti pa mleko, mast in klavno živino, ki jih količkaj morete utrpeti, **morate** prinesiti na prodaj z ozirom na velike domorodne narodno-gospodarske dolžnosti; *ne da bi kaj prikrivali in ne da bi se udeleževali gnusnega navijanja cen napram onim slojem prebivalstva, ki ničesar ne pridelujejo, ki s največjim naporom smagujejo težka bremena vojne in ki morajo trpeti lakoto, če ne dobe šivil po primernih cenah.*

C. kr. kmetijska družba kranjska se z vso vnemo poteguje za primerne cene kmetijskim pridelkom, njih višina je vsak čas razmeram primerna in vsako prekoračenje teh cen pomaga sovražnikom, zato je **vsak navijalec cen izdajalec domovine.** Kmetijska družba se samoobsebi umevno popolnoma zanese na pošteno ravnanje svojih udov in jih nujno prosi, da vplivajo na tiste kmetovalce, ki so izjeme in ki navijajo cene; ti niso samo zločinci, ampak tudi **naši** škodljivci, ker nam kradejo čast in lahko privedejo vlado do skrajnega koraka, da vsem kmetovalcem brez izjeme vse zaseže in odvzame ter bodo tudi kmetovalci potem dobivali svojo hrano sproti na razne izkaznice.

To bodi naša vojna dolžnost v zaledju težko se boreče armade, ki nas brani s svojo krvjo pred upadom sovražnika in pred opustošenjem naših domov in našega polja!

Kmetovalci! C. kr. kmetijska družba, ki izda ta oklic na Vas, se je skozi 150 let postavljala na čelo vsega kmetijskega gibanja v deželi, in sicer smotreno v največjo Vašo korist, zato si prisvaja

pravico zahtevati od Vas, da čujete in upoštevate ta njen klic sedaj, ko se gre za sveže koristi naše ljube habsburške domovine, da, ko se celo gre, če naj ostane ali ne.

Le, če čujete klic kmetijske družbe in se točno po njem ravirate, bo mogoče, sklicevaje se na Vašo požrtvovalnost v težkih časih, tudi v bodoči dobi miru, zmagovito se potegovati za Vaše koristi, če bo mogoče trditi

Avstrija je zmagala s kmetiskim delom!

C. kr. kmetijska družba kranjska.

Zaseženje grozdnih peček ali pelkov.

Grozne pečke ali pelke je državna oblast z ministrsko naredbo z dne 9. septembra 1916, drž. zak. št. 297., zasegla v svrhu izdelovanja olja.

Na podlagi te naredbe je vsakdo primoran, pečke ali pelke iz grozdnih tropin izsejati, jih izčistiti in tako spraviti, da se ne pokvarijo, potem pa oddati avstrijski centrali za olje in masti na Dunaju za ceno 20 K za 100 kg na prevzemnem mestu.

Pečke mora vsak posestnik pripraviti za oddajo do 31. decembra t. l.; le tisti, ki imajo tropine namočene za kuhanje žganja, jih smejo pripraviti šele do 1. marca 1917.

V prvem slučaju mora vsak posestnik do 10. januarja, v drugem slučaju pa do 10. marca 1917 naznaniti županstvu, koliko peček ima pripravljenih, županstva pa morajo najzadnje pet dni kasneje poslati seznamek priglasiženih posestnikov avstrijski centrali za olje in masti na Dunaju (I, Seitzergasse 1.)

Obenem so pa županstva primorana, naznaniti okrajnemu glavarstvu vse tiste posestnike, ki niso pečke iz tropin pripravili in množino od njih neizrabljenih tropin. Taki gospodarji bodo kaznovani in pečke iz njihovih tropin se bodo dale izbrati na njihove stroške.

Kraj in čas, kje se bodo pripravljene pečke prevzemale, določi oljna centrala v sporazumu z županstvom, in sicer se bodo pečke prevzemale v občini (če jih bo vsaj 2000 kg), ali pa na bližnjem kolodvoru, v katerem slučaju se plača posestnikom tudi voznina do kolodvora. Pečke ne smejo biti plesnive in ne smejo vsebovati več kot 5% nesnage, kakor hlazin, pecljev in drugih primesi, sicer se prevzemna cena primerno zniža.

Že lansko leto se je v štirih severnih vinorodnih deželah naše države za poskušnjo izvedla poraba grozdnih peček za izdelovanje olja, in to z dobrim uspehom.

Zato je državna vlada letos zankazala, da se morajo nabirati grozdnih pečke v vseh vinorodnih deželah naše države.

Ta naredba ni vinogradnikom v breme, temveč le v korist, ker se iz popolnoma izrabljenih tropin pečke izberejo in te po prav lepi ceni lahko prodajo. Iz tropin, ki dajo 100 litrov mošta, se dobi lahko 2 kg ali več peček.

Ne glede na to, da je to kaznjivo, ne bo gotovo nebenega gospodarja, ki ne bi grozdnih peček iz tropin izsejal.

Kakor je lansko leto pokazala izkušnja, se v to svrhu tropine najbolje na sledeči način izrabijo.

Takoj od stiskalnice se jih natlači v zidane jame ali v kadi, sode itd., kjer pokipijo in se jih pri tem lahko izrabi za napravo domače pijače, jesiha ali žganja. S kipenjem se tudi pečke ločijo od sluznatih delov jagod, tako da se potem iz takih tropin dajo pečke veliko rajše izsejati kot iz svežih tropin.

Pokipele tropine se potem še izprešajo, razdrobijo in na retah en- do dvakrat presejejo. S tem se večina peček iz tropin izloči, seveda gre tudi precej nesnage zraven.

Nato se pečke na suhem, zračnem kraju, najbolje na podu, kjer je prepih, v prav tankih plasteh posušijo, pri tem pa večkrat premešajo.

Ko so pečke dobro osahnile, se jih na žitnem čistilniku (pajtlu) izčisti. Mora se jih pa trikrat zaporedoma prevejati. Seveda mora biti sito čistilnika (vejalnika) primerno gosto.

Nato se da pečke zopet sušiti. Dobro presušenje pelkov je jako važno, ker sicer splesnijo in niso skoraj za rabo. Zato take pokvarjene pečke oljna centrala tudi slabše plača.

Da se to ne zgodi, se jih mora na jako suhih in zračnih krajih (na pr. na podih, v podstrešju itd.) na suhih tleh prav na tenko, to je komaj za prst na debelo razprostreti in polegtega še večkrat premešati.

V debelih plasteh pečke splesnijo, ali se pa tudi segrejejo in to blago jako poslabša.

Ko pride čas oddaje, se pečke še enkrat na gostem rešetku presejejo in se jih spravi v vreče, da se jih odpelje na mesto oddaje.

Tropine, iz katerih smo pečke izsejali, so še dobro krmilo. Zato jih takoj, ko pečke izsejemo, nekoliko posolimo in zopet v jame ali kadi natlačimo in jih potem z drugo krmo vred pokladamo živini, ki jih prav rada je.

Državna centrala za olje izkoristi pečke za olje in odda oljne tropine centrali za krmila, ki jih oddaja kmetovalcem.

Olje iz grozdnih peček je prav okusno in se lahko rabi kot jedilno olje.

Tako se da grozdnih tropine vsestransko izkoristiti.

B. Skalicky.

Nakupovanje korenin od pirnice.

Ponovno smo opozarjali, da so korenine od pirnice, ki se imenuje tudi pirika, ornica, grana, rava, skrada, bored, železna trava itd., če so izprane, posušene in zrezane jako dobra krma, zlasti za konje, ki so glede redilnosti enakovredne kakor kak legák oves.

Navzlic večkratnim opozoritvam se vendarle vidi, korenine od pirike, ki so se z velikim trudom iz njiv poruvala, ležati neporabljene na potih, kjer se skvarijo, čemur se je v sedanjem vojnem času tembolj čuditi, ko manjka na vseh straneh dobre konjske krme.

Opozorimo torej vnovič na veliko krmilno vrednost pirničnih korenin in bodi povedano, da one niso dobro krmilo le za konje, ampak tudi za plemenske bike in sploh za govejo živino.

Kmetovalci, ki izruvanih pirničnih korenin doma ne porabijo, morejo lep denar zaslužiti, če te korenine prepuste centrali za krmila.

Ta centrala jih od preklica suhe plačuje po primerni ceni kakor je njih kakovost, in sicer največ 25 K za 100 kg. Pirnične korenine morajo biti dobro izprane in dobro posušene, a ne smejo biti razrezane, temveč v snope povezane kakor seno ali slama. Dobro izprane in popolnoma posušene snope od pirničnih korenin je ponuditi v nakup: Centrali za krmila na Dunaju, I, Trattnerhof 1, ter jih je šele tedaj odposlati, kadar imenovana centrala to naroči. Blago se sprejme šele na tistem mestu, kamor ga je poslati, in se cena določi po kakovosti.

Cena velja za oprane, posušene, neplesnive pirnične korenine, ki so v snope povezane brez kake tuje primesi, in sicer oddane na kako železniško postajo. Stroške za dovoz na železnico in za nakladanje plača pošiljatelj.

Razrezane pirnične korenine se ne prevzamejo.

VOJNE NAREDBE.

Ukaz c. kr. deželnega predsednika na Kranjskem

z dne 5. oktobra 1916, št. 29.706.,

o določitvi najvišjih cen za nadrobno prodajo krompirja.

Člen I.

Paragraf 1. t. u. ukaza z dne 31. avgusta 1916, dež. zak. št. 40., se izpreminja in naj se glasi tako:

§ 1.

V nadrobni prodaji krompirja avstrijske letine 1916, to je, kadar se prodaja v množinah pod 1 metrskim stotom porabnikom, se naslednje najvišje cene ne smejo preseči:

Cene v vinarjih za 1 kilogram zdravega, primerno subega krompirja brez prsti in kali, razun rogljičarjev		
za čas	prebran, čist in najmanj velik, kakor kurje jajce	neprebran
do 28. februarja 1917	14	12
od 1. marca 1917	16	14

Člen II.

Ta ukaz dobi moč z dnem razglasitve.

C. kr. deželni predsednik:

Henrik grof Attems s. r.

Ukaz c. kr. deželnega predsednika na Kranjskem

z dne 28. septembra 1916, št. 29.576.,

o izdajanju živinskih potnih listov za prasiče v času, dokler traja vojno stanje.

Za dobo, dokler traja vojno stanje, se zaukazuje:

§ 1.

Določila t. u. ukaza z dne 21. maja 1916, dež. zak. št. 23., o izdajanju živinskih potnih listov za govejo živino v času, dokler traja vojno stanje, se raztegnejo tudi na promet s prasiči.

§ 2.

Ta ukaz dobi moč z dnem razglasitve.

C. kr. deželni predsednik:

Henrik grof Attems s. r.

Ukaz c. kr. deželnega predsednika na Kranjskem

z dne 3. oktobra 1916, št. 30.458.,

o nakupovanju prasičev po hišah.

Na podstavi § 4. ministrskega ukaza z dne 8. maja 1915, drž. zak. št. 115., o trgovini z živino, se zaukazuje:

§ 1.

Nakupovanje prasičev od hiše do hiše je po vsej Kranjski prepovedano.

§ 2.

Ta prepoved ne velja:

1.) za osebe, ki nakupujejo za »Kranjsko deželno mesto za nabavo klavne živine« in se o tem izkažejo z na ime se glasečo izkaznico, ki jo je izdala deželna komisija za ureditev prometa z živino v vojvodini Kranjski;

2.) za nakupe prasičev za rejo, ki se predloži za nje potrdilo občinskega urada kraja namembe, da se potrebuje žival, ki se naj nakupi, za rejo in da se bo za to porabila. To potrdilo mora občinski predstojnik stojišča kupljene živine odvzeti, ko izroči živinski potni list in je poslati deželni komisiji za ureditev prometa z živino v vojvodini Kranjski.

§ 3.

Prestopki tega ukaza se kaznujejo po § 10. ministrskega ukaza z dne 8. maja 1915, drž. zak. št. 115.

§ 4.

Ta ukaz dobi moč z dnem razglasitve.

C. kr. deželni predsednik:

Henrik grof Attems s. r.

Ureditev prometa z govejo živino.

Kmetijsko ministrstvo je izdalo naredbo z dne 23. septembra t. l., drž. zak. št. 321., ki se tiče ureditve prometa z govejo živino.

V izvlečku je vsebina te naredbe naslednja:

§ 1. ustanavlja centralno komisijo za promet z govejo živino na Dunaju in določa, kdo so udje te komisije in kdo jih imenuje. Ta komisija izvoli za rešitev tekočih opravil stalni odbor. Centralna komisija in stalni odbor smeta pošiljati k sejam deželnih komisij (§ 7.) svoje zastopnike.

§ 2. določa delokrog in naloge centralne komisije.

§ 3. dá kmetijskemu ministru pravico na podlagi posvetovanj centralne komisije določiti ono množino klavne in vprežne goveje živine, ki jo morajo posamezne kronovine oddati za vojno upravo in za civilno prebivalstvo dotične kronovine same in tudi drugih kronovin in za preskrbo kmetijskih obratov z vprežno živino, ne da se oškodujejo kmetijske in živinorejske koristi.

§ 4. pooblašča kmetijskega ministra na podlagi splošnega načrta določiti, koliko mora vsaka kronovina dati potom deželne oblasti klavne živine. Deželna oblast dobi v tem slučaju pravico, živino terjati in jo oddati na določena mesta. Kmetijski minister more tudi v posameznih kronovinah določiti gotova mesta, ki edina smejo živino nakupovati. Od te izključne nakupovalne pravice se lahko narede izjeme s pogojem, da kupec te živine ne sme naprej prodati.

§ 5. urejuje promet z govedo po političnih deželnih oblastih za njih območje.

§ 6. Politične deželne oblasti morajo najprej na podlagi štetja živine, ki ga je v raznih dobah zvršiti, določiti potrebo klavne in vprežne živine iz dotičnih deželnih čred ter dognati, koliko živine se sme iz dežele izvoziti, oziroma

koliko je je treba v deželo vpeljati. Načrt porabe živine potrdi kmetijski minister, ki ga pa more tudi izpremeniti.

§ 7. določa ustanovitev deželne komisije za promet z živino v posameznih kronovinah in predpisuje sestavo teh deželnih komisij.

§ 8. Politična deželna oblast more na podlagi izdelanega načrta posameznim občinam predpisati, koliko živine jim je v določeni dobi dobaviti in to oziraje se na živinorejo, na kmetijski obrat in na potrebo mesa in mleka v dotični občini. Župani so v tem slučaju pod kaznijo dolžni skrbeti, da se v občini polnoštevilo in pravočasno zbere skupaj tista živina, ki je je občina dolžna oddati. Če se v kakem okraju s prostovoljno odprodajo ne dobi dovolj živine, potem je v posameznih občinah določiti, katero živino e brez škode za živinorejca oddati.

§ 9. Politična deželna oblast more živinske semnje začasno odpraviti, ali jih omejiti samo na promet s plemensko živino. Pravico, dovoliti take omejene semnje, more dobiti tudi okrajno glavarstvo. Županstva so dolžna pod kaznijo sodelovati pri takih omejenih semnjih po navodilih politične oblasti.

§ 10. Kmetijski minister more političnim deželnim oblastim ukazati, da določijo cene

- a) ki se pri prodaji goveje živine na večjih mestnih semnjih ne smejo prekoračiti;
- b) ki se istotako na omejenih semnjih pri prodaji govede ne smejo prekoračiti. Obenem se tudi določijo tisti prebitki in druge določbe, katerih se je pri zopetni prodaji držati.

Te najvišje cene mora potrditi kmetijski minister dogovorno z drugimi udeleženi ministri:

§ 11. Izvoz žive ali zaklane goveje živine, všteti teleta, iz kake dežele je dovoljeno le s privoljenjem politične deželne oblasti. To svojo pravico sme deželna politična oblast odstopiti okrajnemu glavarstvu in določiti, da se smejo živinski potni listi izdajati le tedaj, če je izvoz že dovoljen.

§ 12. V kolikor tiste poslovalnice, ki imajo nalogo govejo živino dobavljati, je ne morejo s prostovoljno oddajo nakupiti, more politična deželna oblast, ali z njenim dovoljenjem okrajno glavarstvo, lastnike živine neposredno ali potom županstva pozvati, da določeno živino iz njih čred proti plačilu prepuste. Okrajno glavarstvo more lastnikom živine prepovedati, je toliko časa iz hleva odstraniti, prodati ali zaklati, izvzemši v slučaju bolezni živine, če je sila, dokler zadeva prisilne oddaje ni rešena.

Pri izvrševanju terjevalne pravice se je po možnosti ozirati enakomerno na celo pokrajino kakortudi na posebne razmere gospodarstva ali dotičnega lastnika živine.

§ 13. Če se lastnik živine upre njeni prodaji, potem more oblast, ki živino terja, njenega lastnika zavezati, da jo mora oddati na določeno mesto in če treba, vzeti živino s silo.

Okrajno glavarstvo more ukreniti, da se na omejenih semnjih (§ 9.) ali v hlevih, kjer se živina nahaja, ta pravica živino zaseči, takoj izvrši po upravičenih organih.

Če se ne doseže sporazuma glede cene, potem je ceno določiti takoj na mestu na podlagi izreka izvedenca, a to le tamkaj, kjer niso uveljavljene najvišje cene.

Kupnino je takoj izplačati, ko se živina prevzame.

Pravico živino terjati, ne uniči kaka druga kupna pogodba.

§ 14. Če nista oseba ali bivališče tistega, ki ima pravico živino prodati, znana, ali če tega zastopa oseba, ki nima pooblastila, potem more oblast, ki terja živino, izreči oddajo in določiti ceno v zmyslu §§ 12. in 13.

§ 15. Železnica ne sme prevzeti voznje zaklane govede, všteti telet, če voznemu listu ni pridejano dovoljenje

politične oblasti po vzorcu, ki ga predpisuje ta naredba. Za pošiljatve na vojno upravo ni treba tega dovoljenja.

§ 16. Proti naredbam politične oblasti ali županstva ni na podlagi § 5. in 8. do 14. nikakega priziva.

Predpostavljena politična oblast si pa pridrži pravico vse naredbe uradno pregledati in, če potrebno, dati primerna navodila.

§ 17. Prestopke te naredbe kaznuje okrajno glavarstvo z denarno globo do 5000 K ali z zaporom do 6 mesecev, v kolikor to dejanje ni strožje kaznjivo.

Tisti, ki koga k takem tozadevnem kaznjivem dejanju zapelje, ali sodeluje, je enako kaznjiv.

Če so dani predpogoji ministrske naredbe z dne 1. marca 1915, drž. zak. štev. 49., sme okrajno glavarstvo kaznovati, ne da se vrši kaka razprava.

§ 18. Ta naredba stopi v veljavo dne 1. okt. 1916.

Ureditev prometa s kostmi.

Trgovinsko ministrstvo je dne 11. maja t. l. izdalo naredbo v državnem zakoniku štev. 136., ki urejuje promet s kostmi. Določila te naredbe, v kolikor jih morajo kmetovalci poznati, so sledeča:

Naredba velja za vse vrste kosti brez izjeme in istotako za polna ali prazna kopita in za parklje.

V svrhu ureditve prometa s kostmi je ustanovljena »Colla«, družba za nakup in prodajo kosti na Dunaju (»Colla«, Genossenschaft zum Einkaufe und Verkaufe für die Knochen verarbeitende Industrie m. b. H. in Wien, I., Fischhof 3.).

Vsakdo, ki ima najmanj 100 kg kosti, mora to takoj naznaniti omenjeni centrali za kosti na Dunaj ter jih ponuditi v nakup. Naznanilo je na pošti priporočeno oddati ter centrala to poštino povrne. Centrala se mora v 14 dneh odločiti, če kupi kosti, drugače sme lastnik ž njimi poljudno razpolagati.

Najvišje cene za kosti so različne po kakovosti in so objavljene v naredbi. Za dobre kosti je cena od 18 do 22 K na bližnji železniški postaji in se za zavoj posebej plača. Ta cena pa velja le za prodajo v celih vagonih, dočim se zniža za 1 K pri q za množine, ki so večje kakor 5000 kg in ki ne dosežejo celega vagona, in za K 1:50 za q pri množinah pod 5000 kg.

Prestopke te naredbe kaznuje okrajno glavarstvo z denarno globo do 5000 K ali z zaporom do 6 mesecev.

Ureditev prometa z divjim kostanjem, z želodom in z žirom (bukvico).

Naredba kmetijskega ministra z dne 28. septembra t. l., drž. zak. štev. 330., urejuje promet z divjim kostanjem, z želodom in z žirom. Določila te naredbe, v kolikor jih morajo poznati kmetovalci, so sledeča:

Kdor poseduje drevje divjega kostanja, mora njegov plod pospraviti. Če lastnik tega ne more sam ali po komu drugemu pustiti izvršiti, potem mora takoj, ko je divji kostanj zrel, to naznaniti županstvu in privoliti, da se divji kostanj pospravi po osebah, ki jih županstvo določi.

Župan nadzira pravilno pospravo divjega kostanja in tamkaj, kjer lastniki drevja tega sami ne naredo, ukrene pobiranje kostanja po osebah, ki se prostovoljno zglase ali katerim se to naroči.

Kdor je pobral divji kostanj, ga mora najkasneje pet dni po končanem vsakem mesecu ponuditi v nakup centrali za krmila na Dunaju.

Divji kostanj plača centrala za krmila tistim osebam ali občinam, ki so ga ponudile. Od kupnine gre tričetrt tistemu, ki je divji kostanj pobral in ena četrtna tistemu, čegar je drevje.

Kdor ima v zalogi ali hrani več kakor 100 kg divjega kostanja, želoda ali žira, mora to naznaniti centrali za krmila, in sicer za vsako reč posebej in prijaviti imena lastnikov. Od tega naznanila so tisti oproščeni, ki te reči potrebujejo za krmiljenje pri svoji kmetiji. Če se pa to blago hoče prodati, se ga pa vseeno mora tudi od kmetovalcev poprej naznaniti in ponuditi imenovani centrali.

Centrala za krmila ima do zadnjega dne tistega meseca, ki sledi dnevu naznanila, pravico se odločiti, ktere množine prevzame. O množinah, ki jih centrala ne prevzame, more lastnik prosto razpolagati. Isto tudi velja, če centrala v tej dobi ne odgovori.

Vse množine, ki jih centrala nakupi, jih mora šest tednov potem, ko se izroči, da jih kupi, prevzeti in plačati. Dokler se blago ne prevzame, je lastnik ali tisti, ki ga hrani, zavezan kupljene pridelke zastoj hraniti, jih pravilno oskrbovati in obdržati.

Centrala za krmila ima od nje prevzete pridelke primerno plačati, in sicer največ 20 K za 100 kg divjega kostanja, 35 K za želod in 85 K za žir.

Te cene veljajo za 100 kg brez vsakega odbitka na vseh železniških postajah za zrelo, suho, zdravo blago, brez primesi od prsti, listja ali kaj drugega, brez vreče in ne da bi se nakladanje posebej plačalo.

Kupne pogodbe za te pridelke v množinah nad 100 kg, ki so se sklenile, preden je ta naredba izšla, so neveljavne.

Pošiljatve po železnici se sprejmejo le proti transportnem dovoljenju, ki ga dá centrala za krmila in ki ga je priložiti voznemu listu.

Če lastnik teh pridelkov ne ponudi v nakup centrali za krmila ali se sploh upira jih oddati, če je k temu zavezan, more okrajno glavarstvo prisilno oddajo zapovedati. Pri prisilni oddaji se cena zniža za 10 %.

Prestopke te naredbe kaznuje okrajno glavarstvo, če dejanje ni strože kaznjivo, z denarno globo do 5000 K ali z zaporom do 6 mesecev. Trgovcu se vrhutega more odvzeti obrtno dovoljenje.

Vprašanja in odgovori.

Na vsa kmetijsko-gospodarska vprašanja, ki dohajajo na c. kr. kmetijsko družbo kranjsko ali na uredništvo „Kmetovalca“, se načelno odgovarja le v „Kmetovalcu“. Odgovori, ki so splošno poučni, se vrste med „Vprašanja in odgovore“, na ostala vprašanja se pa odgovarja pisмено, če je priložena znamka za odgovor. Odgovarja se edino le na vprašanja, ki so podpisana s celim imenom; brezimna vprašanja ali taka, ki so zaznamovana le z začetnimi črkami, se vržejo v koš. V „Kmetovalcu“ se pri vprašanju nikdar ne natisne vprašalčeve ime, ampak vedno le pričetne črke imena in kraja. Redno se v vsaki številki odgovori le na tista vprašanja, ki so prišla vsaj 4 dni pred izdajo lista; na pozneje došla vprašanja se odgovori v prihodnji številki. Kdor takoj želi odgovora na kako kmetijsko-gospodarsko vprašanje, mora priložiti znamko za odgovor. Na vprašanja, ki niso kmetijsko-gospodarska, se ne odgovarja v „Kmetovalcu“, ampak le pisмено, če je pisnu priložena 1 K v znamkah kot prispevek k družbenemu pokojninskemu zakladu. Zadnje zlasti velja za pravne odgovore, ki seveda morejo biti le splošne vsebine, kajti uredništvo ne more poznati vseh včasih zelo važnih okoliščin in zato za take odgovore ne prevzame nikakega jamstva.

Vprašanje 119. Imam precej divjega kostanja ter prosim pojasnila, če je dober za pokladanje, zlasti prasičem in kako ga je pokladati? (A. V. v M.)

Odgovor: Divji kostanj je prav dobro krmilo, ki ga je sploh upoštevati, celo pa v sedanjih časih, ko nam na vseh straneh primanjkuje dobrih krmil. Svež divji kostanj ima v sebi 50 % suhih snovi ter je njegova škrobna vrednost 34 kg, kar ga naredi za razmeroma zelo redilno krmilo. Grenke in trpke snovi, ki se poleg saponina v njem nahajajo, naredijo, da se ga v pričetku živali branijo, zlasti konji. Če se pa divji kostanj prične v majhnih množinah pokladati, ki se od tedna do tedna večajo, ga pa živali končno rade jedo. Po izkušnjah dela divji kostanj

trdo meso in špeh, pri kravah mastno mleko ter ne dobi ne meso, ne mleko in ne špeh kekega neprijetnega okusa. Če se divji kostanj svež poklada, ga je poprej vsekako zdrobiti. Če ga pa ni mogoče takoj pokrmiti, se pa mora na zraku in solncu v tankih plasteh dobro posušiti ter ga je tako hraniti kakor krompir. Še bolje je, divji kostanj v krušni peči ali kako drugače dobro posušiti, ker se pod lupino silno lahko razpase plesnoba. Posušen kostanj se potem po potrebi zdrobi in poklada pomešan z rezanico, gomoljem itd., in govedi tudi poparjen ter tako v sili lahko nadomesti vsako drugo zovanje. Množine divjega kostanja, ki se dnevno pokladajo, znašajo pri ovcah $\frac{1}{2}$ kg, pri ovcah, ki se pitajo 1 kg, pri kravah $2\frac{1}{2}$ do 5 kg, pri volih za pitanje 5 do 10 kg in pri prasičih z ozirom na velikost od $\frac{1}{3}$ do 2 kg. Divji kostanj poživi s svojimi grenkimi snovmi prebavljanje; te snovi so zdravstveno veliko vredne, zlasti če smo prisiljeni pokladati velike množine vodenih krmil, ki delajo želodec ohlapen in povzročajo drisko. Pri močnem pokladanju strniščne repe je torej primešavanje divjega kostanja posebno priporočeno. Večje množine pokladati, kakor je gori povedano, pač gre, a to le v tem slučaju, če se divji kostanj poprej v vodi izluži, pri čemur se pa izgubi veliko redilnih snovi. Prevelike množine divjega kostanja živali zapro in pri konjih povzročijo celo bluvanje.

Vprašanje 120. Svinja je imela storiti, se je že pripravljala, ter je že pripuščala mleko. Naenkrat je nehala jesti in se ji je zaprlo. Dajal sem ji zdravila, da bi se ji odprlo, a pujskov vendarle ni bilo. Polagoma je zopet pričela jesti; sedaj je navidez zdrava, le nekaj jo srbi ali boli, ker z zadnjima nogama vedno brca. **Zakaj očitno breja svinja ni storila in kako se bo otrebila?** Kako je ravnati s tako svinjo? (J. H. v S.)

Odgovor: Kolikor se da iz Vašega vprašanja posneti, je bila svinja očitno breja in če ni storila, prihaja to odtod, ker je plod v maternem telesu iz enega ali drugega vzroka poginil. Odmrli plod v maternem telesu v prasečniku ali zgnije, se zmežča ali se pa posuši. Plod more le tedaj zgniti, če pridejo do njega kali gnilobe, kar je le tedaj mogoče, če pride blizu zrak s takimi kali skozi odprta rodila, torej ob konci brejosti, ko žival že dobiva popadke. Gnil plod v maternem telesu je za žival zelo nevaren, ker se lahko kri zastrupi. V tem slučaju je edino sredstvo živinozdravnikova pomoč, ki odmrli plod odstrani ter rodila razkuži. Zmežčanje odmrlega ploda se bistveno razločuje od gnilobe. Ono se vrši, če niso navzoči kali gnilobe, plod se pa počasi zmežča in raztopi. Soke, ki se pri tem tvorijo, polagoma sluznata koža prasečnika vsrka, a pri tem se prasečnik največkrat vname. Ostanke, t. j. predvsem kosti žival iztrebi. Taka žival se polagoma popolnoma ozdravi, če na ta način izgine odmrli plod, toda včasih nastane dolgotrajno hiranje, za katerim žival pogine. Živinozdravnikova pomoč je tudi v tem slučaju nujno priporočena. Kadar se plod v maternem telesu posuši, se vse vrši precej enako kakor pri zmežčanju, le vsi soki se vsrkajo. Odmrli plod se počasi posuši in se skrči. Mnogokrat se pri zaklani svinji najde tak »okamenel« plod. V zadnjem slučaju se svinja buka, a se ne ubreji.

Vprašanje 121. Ali je divji kostanj dobra piča za kuretino in kako ga je v to svrhu pripraviti? (O. pl. D. v S.)

Odgovor: Tudi za perutnino je divji kostanj dobro krmilo ter velja v tem slučaju vse ono, kar je povedano v odgovoru na 119. vprašanje v današnji številki »Kmetovalca«. Kuretini je pokladati oluščjen in dobro zdrobljen, oziroma skuhan in zmežkan divji kostanj, ki se primešava drugi piči. Tudi kuretino je polagoma privaditi na zauživanje divjega kostanja.

Vprašanje 122. Moja krava ima scalnico pomešano s krvjo, in sicer se v scalnici nahajajo celi kosmiči zasirjene krvi. Krava je breja in čimbolj se bliža otelitvi, tembolj je krvomočna. Tudi lansko leto je bila krava krvomočna za časa brejosti, a je ozdravela, ne da bi bil rabil kaka zdravila. Sedaj ne pomaga nobeno zdravilo, niti od živinozdravnika, niti mi nasvetovana domača zdravila. Ker je krava lepa, dobra molznica, in skoteva lepa teleta, bi jo rad ozdravil in vprašam, kako in kaj je vzrok krvomočnosti? (A. F. v S.)

Odgovor: Vaša krava ni krvomočna v tem zmislu, da bi šla od nje s krvjo pomešana scalnica, ampak gre od nje zasirjena kri v celih kosmičih, iz česar se da sklepati, da je krava bolna na obistih. Plod v maternem telesu pritiska na obisti, zato se bolezen slabša, čimbolj se plod razvija. Pokličite pravega živinozdravnika, ne pa kakega mazača, ki bo dognal bolezen obisti in Vam bo dal navodilo, kako je s kravo ravnati.

Vprašanje 123. Kakšna bodi shramba za krompir, da se zdrav ohrani in ne dela cime? (P. M. v C.)

Odgovor: Shramba za krompir bodi predvsem dovolj suha in zračna ter imej pravo toplino, ki ne da pozimi krompirju zmrzovati in pomladi, vsled prevelike topline delati cime. V shrambo naj pride kolikor mogoče osušen krompir, in dokler ne nastopa mraz, mora izhlapujoča voda iz shrambe odhajati, zato je v tem času shrambo prezračevati. Velika svetloba v shrambi dela krompir zelen, zato je okna zakriti, oziroma je krompir pokriti. V suhi shrambi lahko leži krompir na golih tleh, v vlažnih je pa položiti začasno lesena tla. Kameniti tlak v krompirjevi shrambi ni dober, ker ob gorkem in južnem vremenu vleče nase vlago, ki pospeši gnilobo krompirja. Priporoča se krompir v shrambi konservirati z žveplovo moko ali z žveplenim cvetom, ki se ga na vsakih 100 kg krompirja nasiplje po kakih 20 gramov. So pa veččaki, ki žveplovi moki ne pripisujejo nikakega učinka; mi tem veččakom skoraj pritrđimo, kajti žveplo ne more zatreti one kali, ki povzročajo gnilobo; boljše utegne učinkovati poštipanje krompirja z moko od živega apna. V shrambo naj pride le popolnoma zdrav in neranjen krompir; ves čas ga je redno prebirati ter je sproti odstranjevati vse nagnito gomolje. Krompir dela takrat cime, kadar je v shrambi dovolj gorko, zato je to nepriliko preprečiti z nizko toplino.

Kmetijske novice.

Suho pesno listje in suho krompirjevko kupuje deželno mesto za krmila, in sicer za krmilno centralo na Dunaju. Krompirjevka in pesno listje mora biti čisto in suho, namreč ne na solncu posušeno, ampak posušeno s pomočjo toplote v sušilnicah, kakor jih imajo n. pr. pivovarne. Ponudbe z navedbo množine in cene tako sušenega blaga je pošiljati na deželno mesto za krmila v Ljubljani. Pripomniti je, da mora biti pesno listje odrezano z glavo, namreč z zgornjim koncem pesne korenine, tako kakor je navada obrezovati sladkorno peso.

Deželno mesto za krmila razpolaga sedaj tudi z ogrščičnimi oljnimi tropinami, katere priporoča kot močno krmo za molzne krave in prasiče. Dalje dobi deželno mesto v kratkem par vagonov močne krme za konje, ki je namenjena za poštno konje. Podjetniki poštnih voženj naj se torej nemudoma priglase s svojimi naročili za to krmo, in sicer za potrebo dveh mesecev.

Družbene vesti.

† Gospod Leopold baron pl. Liechtenberg-Janeschitz pl. Adlersheim,

komtur Franc Jožefovega reda, namestnik deželnega glavarja vojvodine Kranjske, gospod na Jablah in Dobravi, dolgoletni ud c. kr. kmetijske družbe kranjske in njenega glavnega odbora ter namestnik načelnika družbenega Samostojnega konjerejskega odseka je dne 4. t. m. po dolgi in mučni bolezni umrl. Rajnik je bil 34 let ud kmetijske družbe in od l. 1899. naprej tudi ud družbenega glavnega odbora. Umrl baron, ki je bil sam praktični kmetovalec, se je z vso vnemo brugal za napredek kmetijstva, ter je pri družbi uspešno sodeloval v prid našega kmeta, čegar razmere so mu bile temeljito znane. Poleg vsega je bil rajnik silno ljubezniv in je bil zato v vseh krogih izredno čislán. Kmetijska družba mu bo v svoji zgodovini ohranila hvaležen spomin in kranjski kmetovalci smo upravičeno žalostni na tej bridki izgubi.

* **Pisma** je treba sedaj frankirati s 15 vinarско znamko. Dopisnice stanejo 8 vinarjev, če se rabijo stare po 5 vinarjev, je treba prilepiti še znamko za 3 vinarje. Na vojnopostne dopisnice, razglednice, sploh na karte, ki jih ni izdal poštni erar, prilepiti je znamko za 10 vinarjev. Opozarjamo ude, da svoje dopise zadostno frankirajo, ker bo družba sprejem nezadostno frankiranih dopisov, za ktere bi bilo plačati dvojno kazen, kratkomalo odklonila.

* **Ob naročanju kmetijskih potrebščin** naj se udje povsod po možnosti drže svojih podružnic in naj potom načelnitva pri družbi skupno naročajo, česar potrebujejo. Tako dobijo reči ceneje v roke, kakor če pozamezno naročajo. Podružnice se mnogokrat na ta način oživijo, njih ugled in pomen pri udih rase. To pa družba tudi hoče. Povsod sedaj seveda niso dani za to vsi predpogoji; kjerkoli po deželi pa naša podružnica pridno deluje, bomo naročitve posameznikov iz dotičnega okoliša rajše skupno potom podružnice zvršili. Torej, posamezni udje naj se obračajo do načelnitv svojih podružnic, družba pa bo svojim podružnicam vselej na razpolaganje!

* **Semensko ozimno žito.** Družba je sicer naročila toliko izvirnega semenskega žita na Češkem, Moravskem in Nižje Avstrijskem, kolikor ji je bilo sploh ponujenega, vendar pa ji je došlo toliko naročitev, da nikakor ne more vsem zahtevam ustreči. Ozirala se bo ob izvrševanju seveda le na naročitve iz Kranjskega, ker je izvoz v druge kronovine itak zabranjen, tudi domače naročitve pa bo mogla le v omejenem obsegu izvršiti; v poštev hodijo tukaj le naročbe družbenih udov, i. s. le tiste, ki jim je bilo priloženo županstveno pritrđilo. Družba sama pa bo odločila, koliko posamnim naročnikom hođi, in bo razpoložljive množine tako razdelila, da po možnosti nihče ne bo prikrajšan. Novih naročeb družba sedaj ne sprejme več. Dosedanje naročbe so se vpisale po vrsti in bodo, takoj ko družbi žito dojde, po vrsti odpravljene, zato naj nihče družbe ne nadleguje z zahtevami glede hitrejše odpreme, kajti kdor bo žito za letošnjo setev prepozno dobil, ga je pač prepozno naročil in družba ni odgovorna za to, če ji dobavitelji žita ne pošljejo v pravem času. Vsakdo pa lahko naročitev še razveljavi, če meni, da bi mu žito prepozno došlo.

* **Za vinogradnike in vinske trgovce** ima družba v zalogi sledeči novi dve kletarski potrebščin: 1. **Bernadotov vinomer** (vinsko tehtnico) za hitro določanje alkohola v vinu mrzlim potom. Cena temu vinomeru je 8 K

ter je denar pri naročitvi naprej poslati. 2. Eponit, s katerim se vzame vinu vsak zoprni okus ali duh, bodisi po gnibli, plesnivcu, po sodu, grenkobi itd. *Kg* eponita stane 6 K brez poštne in zavoja. Množine eponita po 10 *dek* se pošilja za 70 vinarjev s poštnino in zavojem vred kakor vzorec brez vrednosti in je denar naprej poslati.

* **Za živinorejce** ima družba v zalogi požiralnikove cevi za odraslo goved po 14 K komad in za teleta, ovce in kože po 8 K komad. Trokarji so po 6 K kom. Požiralnikove cevi in trokarji služijo v to, da se napenjanje govedi hitro in zanesljivo odstrani. — Napajalnike za teleta iz pocinjene pločevine oddaja družba po 15 K. Gumijevi seski so po K 1'60. Mlečne cevi so po 80 h.

Norveška ribja moka, vsebujoča 50 do 60 odstotkov beljakovine, 20 do 30 % fosforovokislega apna in 1 do 3 % maščobe; stane 160 kron sto *kg*. Dobi se v izvernih vrečah po 100 *kg*. Pri manjših pošiljkih se vreča posebej zaračuni. Vsled pomanjkanja tega blaga se posameznikom ne odda več kakor po 25 *kg*.

Klajno apno, 38—42 %/t, precipitirano (ne žgano) blago, v izvernih vrečah, težkih 50 *kg* po 80 v *kg*. Za manjše pošiljke na zunaj se še posebej zaračuni za vsako pošiljatev 30 h za zavoj, vozni list itd. — Manj kakor 5 *kg* se ne razpošilja. Opozarjamo, da je klajno apno potreben dodatek h krmu, koder krmila nimajo v sebi dovolj rudninskih snovi, zlasti fosforove kisline, in da klajnega apna ni zamenjati z ničvrednimi redilnimi štupami za živino.

Živinska sol po K 12'20 100 *kg*.

* Umetna gnojila:

Surova kostna moka s 4 do 6 % dušikom in 12 do 16 % skupne fosforove kisline po K 29'— za sto *kg*. Tega gnojila bo v prihodnje le zelo težko dobiti in je sedaj v omejeni množini udom na razpolaganje.

Kostni superfosfat z 12 % v vodi raztopne fosforove kisline in 2 % dušikom po K 28'— za sto *kg*.

Kalijeva sol 40—42 % po K 16'— 100 *kg*.

Kajnit 12—16 % po 8 K 100 *kg*.

Žveplenokisli amoniak (amonijev sulfat) po K 46'— sto *kg*. Tega dušičnatega gnojila smo morali že leto dni pogrešati, ker ga nikakor ni bilo dobiti. Sedaj se je družbi posrečilo, dobiti majhno množino amonijevega sulfata, in zato opozarjamo vse ude, ki so že mnogokrat po njem vprašali, in ki pač najbolje vedó, koliko hasne gnojenje z dušikom, naj svojo naročitev takoj prijavijo.

Vreče pri navedenih cenah niso vštete in je plačati za vrečo, vsebujočo 100 *kg*, posebej K 4'20, družba pa vzame prazne vreče v račun, in sicer za tisto vrednost, ki jo ob prevzemu sama določi.

Tomasova žlindra. 18 % po K 14'—, 19 % po K 14'50 100 *kg* v Ljubljani.

* **Antiaivita** v varstvo setev pšenice, turščice, graha, graščice, travnih in deteljnih, vrtnih in gozdnih semen vseh vrst pred poljskimi vranami, vrabci, kokošmi, golobi, fazani itd. si je družba zopet nabavila. Osminka kile v dvanajstih litrih vode raztopljenega antiavita zadostuje za impregniranje 130 *kg* setev ter se razpošilja kot vzorec brez vrednosti. Glede uporabe antiavita opozarjamo na spis »Odvračanje škode po vranah« v »Kmetovalcu« št. 2. z dne 15. marca 1914. Naroča naj se pravočasno pred časom setve, t. j. približno 15. februarja ali 15. septembra. Antiavit se dobi v zaklopnih po 1 *kg* za 14 K, $\frac{1}{2}$ *kg* za K 7'50, $\frac{1}{4}$ *kg* za 4 K, $\frac{1}{8}$ *kg* za K 2'20, 50 *g* za K 1'10.

Uradne vesti c. kr. kmetijske družbe kranjske.

Seja glavnega odbora dne 28. sept. 1916.

Seji je predsedoval družbeni podpredsednik g. kanonik msgr. dr. Evgen Lampe, c. kr. deželno vlado je zastopal g. vladni svetnik pl. Detela, deželni odbor namestnik deželnega glavarja v deželnem odboru g. dr. Lampe, in navzoči so bili odborniki gg.: baron Apfaltrern, Bartol, Dimnik, Hladnik, Istenič, Kosler, Piber, Rohrman, in ravnatelj Pirc.

Podpredsednik g. kanonik dr. E. Lampe je pozdravil došle odbornike, razglasil sklepčnost in otvoril sejo.

Prva točka dnevnega reda je bila poročilo predstava, ki ga je podal g. podpredsednik dr. Lampe takole:

Na Dunaju so trije osrednji uradi, ki urejujejo preskrbo prebivalstva za časa vojne z živili in promet s krmili. Ti uradi so: Zavod za promet z žitom ob času vojne, Aprovizijski odbor v notranjem ministrstvu in Centrala za krmila. Podpredsednik, kot zastopnik kmetijske družbe v svetovalnih odborih teh uradov, se je zadnji čas zopet udeležil vseh tozadevnih sej in je poročal glavnemu odboru toliko, kolikor v sedanjih razmerah sploh sme. V teh svetovalnih odborih imajo udje seveda le posvetovalni glas, dočim osrednja vlada naroči tako ukreniti, kakor se njej prav zdi, vendar je pri tem to dobro, da se pri sejah vsaj veliko izve, ker se more v teh sejah precej prosto govoriti, dočim danes drugje ni mogoče izrazovati svojih želja.

Iz obravnav Zavoda za promet z žitom ob času vojne je mogel podpredsednik povedati, da je letos računiti z največjo ostrostjo pri oddaji zaseženih kmetijskih pridelkov in da je kmetovalce opozoriti, da ne smejo ničesar prikrivati, ampak se morajo strogo držati tozadevnih ministrskih naredeb, drugače stopijo v veljavo naredb, glasom katerih se bodo tudi kmetovalcem odvzeli takoj vsi zaseženi pridelki in bodo tudi kmetovalci svoje deleže dobivali na izkaznico kakor nekmetovalci. Kolike so množine naših zalog, se v javnosti še ne more povedati, ker še niso iz vseh krajev došla žetvena poročila in ker mnogo sadežev, kakor n. pr. krompir, ajda itd. še niso pospravljeni. V svetovalnem odboru osrednja žitnega zavoda je stavil podpredsednik naslednje predloge, ki so bili sicer sprejeti, toda njih izvršitev je zavisna od osrednje vlade.

Prvi predlog: Na kranjskem naj se kmetovalcem pusti vse proso na prosto razpolago, ker je kranjska dežela kot največja producentinja prosa vajena na porabo te poljščine in je ljudstvo vajeno uživanju kaše. Vsi zastopniki drugih dežel so bili proti temu predlogu, češ da sedaj kašo povsod radi jedo in končno se je sprejel predlog v tej obliki, da se na kranjskem pridelovalcem prosa pusti večji pripelek za domačo porabo.

Drugi predlog: Vsled slabih potov in velike oddaljenosti naj se kmetovalcem povrneje stroški za dovoz odvzetega zaseženega žita. Ta predlog se je v toliko sprejel, da se vlada pozivlje izdati dovoljenje, glasom kterega smejo žitni komisarji v slučajih, ki so res vpoštevanja vredni, plačati po 10 do 20 vinarjev za 100 *kg* žita več, kateri znesek naj bo povračilo tistim, ki morajo žito izredno daleč po slabih potih peljati na kraj, kjer se prevzame.

Tretji predlog: Že sedaj naj se dožene, koliko najetih delavcev-dinarjev ima kmetovalec s hrano preskrbeti in naj se na to ozira pri odmeri čistega žita, ki ga sme kmetovalec za dom prihraniti. Dasi so bili zastopniki socialno-demokratske stranke proti temu predlogu, češ da bi to dalo povod veliko žita nepotrebno pridržati, je bil predlog vendarle sprejet.

Četrty predlog: Primerne cene krmilom naj se določijo v soglasju z veljavnimi cenami za žito, da ne bo v bodočnosti anomalije, glasom které bo žito za krmo veliko dražje nego žito za kruh. Predlog je bil sprejet in se je obljubilo določiti cene krmilom na znanstveni podlagi.

Peti predlog: Skupaj z goriškim deželnim glavarjem je stavil podpredsednik predlog, da je v tiste kraje, kjer so nastanjeni begunci, dati dovolj moke in se je na begunce prav posebno ozirati.

Žita za krmo so dobro obrabila, a manj žita za kruh. O letošnji letini krompirja še ni zanesljivih podatkov. Armadno poveljništvo je pri volji dopustiti, da se en del ovsja zmelje v moko in tako množina moke poveča. Pšeničnih otrobov utegne biti na razpolaganje kakih 10.000 vagonov, od katerih je polovica dolžnostnih otrobov, čez ktere ne razpolaga centrala za krmila; od druge polovice teh otrobov, t. j. 5000 vagonov, je armadno poveljništvo zahtevalo 4500 vagonov, a je končno svojo zahtevo skrčilo na 2500 vagonov. Tudi ta ostanek ni velik in zato naj kmetovalci nikakor nimajo nade, dobiti znatnih množin otrobov, vsekako pa veliko manj nego lansko leto. Ječmenovih otrobov bo 5000 vagonov ter dobi polovico vojaštvo in polovico pa živinorejci. Da se izognemo pomanjkanju krmil, naj se že sedaj organizira poraba zmletih trsnih odreskov. Splošno se je v sejah opozarjalo na napako pri določitvi cen za krompir, ki je imela in ima slabe posledice. Prvotno je prišlo na trg veliko krompirja, ki pa ni bil zrel in zato slabo užiten, a sedaj je skoraj popolnoma izginil iz trgovine. Mestno prebivalstvo nima potrpljenja, ne zna presojeti velikanskih ovir pri prevažanju vsled pomanjkanja delovnih sil, zato išče krivca, in nerazsodna množica pa dolži kot glavnega povzročitelja vseh zadreg kmetovalca. Temu se je seveda upirati; treba je prebivalstvo odkritosrčno poučiti in izvestni krogi naj ne vidijo samo mest, ampak tudi kmetijsko prebivalstvo, ki dela z nodostatnimi delovnimi silami, ki nosi največje breme vojne, ki mora silno drago plačevati vse potrebščine, ki je dalo največ sinov v bojno črto in od katerega je v prvi vrsti pričakovati preporod po zmagi, ki jo je zanesljivo pričakovati.

Podpredsednik je pri teh posvetovanjih stavil tudi

šesti predlog, da ni misliti samo na sedanost, ampak tudi na bodočnost in da je zato že sedaj z vsemi silami delovati na to, da bodo kmetovalci imeli na razpolaganje dovolj semenskega žita in sploh semenskega blaga.

Sedmi predlog podpredsednika je bil, da naj se nikar žito preveč ne izmelje, drugače se dobe malo ali nič redilni otrobi in posledica bo še večje pomankanje mleka in masti. Ta predlog glede pšenice ni bil sprejet, pač pa glede izmletve rži in ječmena.

Podpredsednik je naznanil, da se namerava ustanoviti centralni urad za prehrano (kar se je pa med tem časom že zgodilo), kateri urad bo nekak zvršujoči organ medministerielne konference. Večina udeležencev zborovanja ni bila za ta urad, pač pa soglasno za tak skupni urad z ogrsko državo, ki ne bi nadzoroval tisto, kar se lahko da, ampak, ki bi imel moč tisto dobiti, o čemur se ve, da je pri dobri volji in zadostni strogotosti tudi resnično na razpolaganje.

Sedaj je izšla ministrska naredba, veljavna za celo državo glede prometa z živino in je važno, da glavni odbor takoj zavzame svoje stališče. Iz tega vzroka je predlagal podpredsednik:

1. C. kr. kmetijska družba naj se obrne do deželne vlade, da dobe kmetovalci v smislu § 7. zadostno zastopstvo v deželni komisiji za promet z živino.

2. Cene za klavno živino naj se pravično uredi, in sicer tako, da bodo po celi državi enake. Naši kmetovalci nimajo nikakih pritožb proti sedanjim cenam, vidijo pa veliko krivico v dejstvu, da so cene v drugih deželah znatno višje in to zlasti na Ogrskem, od česar pa imajo dobiček le prekupci, a nerazsodna množica vali vso krivdo na kmetovalce.

Na predlog g. odbornika Pibra se je vzelo predsednikovo poročilo kar najtopleje odobrujoče na znanje in je izrekel v imenu glavnega odbora g. predsedniku najtoplejšo zahvalo za njegov velik trud v prid kmetovalcev.

G. odbornik baron Apfaltrern se je tej izjavi pridružil in predlagal predsednikove predloge vzeti na znanje, ne da se vrši kaka debata, ker so predlogi takorekoč samoobsebi umevni in so od g. predsednika temeljito utemeljeni. Predlogi so se soglasno sprejeli.

Zastopnik deželne vlade v glavnem odboru g. vladni svetnik pl. Dětela je dal k predsednikovem izvajanju še nektera dodatna pojasnila, ki so pa seveda zaupna in je prosil glavni odbor, da kmetijska družba izda oklic na vse kmetovalce, v katerem se pozovejo patriotično sodelovati z vso natančnostjo pri preskrbi prebivalstva z vsakdanjim kruhom, ker le od izpolnitve dolžnosti kmetovalcev do skrajne meje, se je nadejati takega položaja do nove žetve, kakor ga vsak patriot zahteva, če naj se naše upravičene nade glede končne zmage izpolnijo.

G. predsednik se je zahvalil vladnemu zastopniku na njegovih besedah v prid kmetijstva in obljubil, da bo kmetijska družba ves svoj vpliv porabila, da se bodo kmetovalci svoje dolžnosti tako kakor doslej tudi naprej zavedali.

Družbeni tajnik je poročal o pogajanju glede nakupa Pongratzove šupe poleg stare cukrarne, ki leži na enem delu družbene parcele na Poljanah in ki se je svoječasno odprodala. Pongratz je družbeno ponudbo kot prenizko odklonil, in se je zato tajništvu naročilo, pogajanja nadaljevati.

Vsled pooblastila, sklenjenega v zadnji odborovi seji, se je družbeni ravnatelj pogajal glede nakupa trinadstropne vogalne hiše v Ljubljani, Sodna ulica 1., oziroma Dunajska cesta 22. na račun družbenega pokojninskega zaklada za uslužbenca. Ravnatelj je poročal o uspehih tega pogajanja, naznanil kupno ceno in predložil podroben rentabilitetni račun. Glavni odbor je sklenil ponudbo sprejeti, ker je lastnik s svojo pismeno izjavo do 30. t. m. v besedi in hišo 1. novembra t. l. kupiti.

Z ozirom na dejstvo, da bo bržkone vsaj toliko državne galice v l. 1917. za vinogradništvo na razpolaganje kakor letos, če bo vojno ministrstvo držalo besedo in dalo na razpolaganje dovolj bakra, se je predsedstvo pooblastilo, za vsak slučaj vendarle nekaj modre galice po sedanji visoki ceni kupiti, ker nevarnost za kako izgubo ni velika. Žveplove moke v državi prihodnje leto bržkone ne bo, oziroma še veliko manj kakor letošnje leto, zato je sklenil glavni odbor vse sile napeti, dobiti nekaj žveplove moke preko Švice ter ima že obljubo, da od vojne uprave ne bo zasežena, če se jo posreči dobiti.

Glavni odbor je sklenil že sedaj pričeti akcijo, da se zagotovi dovolj semena za pomladansko setev in tudi za semensko strnišče ajdo in na predlog g. odbornika Dimnika se je naročilo družbenem tajništvu vse potrebno ukreniti, da se zagotovi dovolj domačega semenskega krompirja, ki ga bo drugače prav gotovo manjkalo.

Odbornik g. župnik Piber je poročal, da so imeli družbeni koraki glede vojnih dajatev v radovljiškem okraju, in sicer pri vožnji lesa iz Pokluka, ugoden uspeh, in je izrekel glavnemu odboru v imenu prebivalstva tega okraja najprisrčnejšo zahvalo.

(Konec sledi.)